

Prowincja Macerata

Najważniejsze miasta i miasteczka

MACERATA

WYDARZENIA

Macerata Opera Festival, lipiec-sierpień, jeden z najważniejszych festiwali operowych we Włoszech;

Festa di San Giuliano, sierpień, święto patrona miasta;

Musicultura, czerwiec, prestiżowy festiwal włoskiej piosenki autorskiej i popularnej promujący młodych artystów.

Macerata leży w samym sercu Marche, pomiędzy dolinami rzek Potenza i Chienti. Od Adriatyku dzieli ją ok. 30 km, a od Apeninów ok. 60 km.

Miasto powstało w XII w. z połączenia dwóch średniowiecznych osad: Poggio San Giuliano i Castrum Maceratae. Historia tych terenów jest jednak znacznie starsza i związana z rzymskim miastem **Helvia Recina**, którego pozostałości można zobaczyć w sąsiedniej Villa Potenza. Po zniszczeniu Helvii Reciny przez barbarzyńców mieszkańcy zaczęli osiedlać się na okolicznych wzgórzach, dając początek dzisiejszej Maceracie.

Dziś Macerata to eleganckie miasto z zabytkowym centrum, bogatą ofertą kulturalną, a także ważny ośrodek akademicki. To właśnie tutaj w 1290 r. powstał **jeden z najstarszych uniwersytetów we Włoszech** – Università degli Studi di Macerata.

PIAZZA DELLA LIBERTÀ

Zwiedzanie najlepiej rozpocząć od **Piazza della Libertà** z najważniejszymi budynkami miasta. Przy głównym placu usytuowane są ratusz, renesansowa **Loggia dei Mercanti** z dwupoziomowymi arkadami, zdesakralizowany Kościół św. Pawła (Chiesa di San Paolo) z XVII w. z nieukończoną ceglaną fasadą oraz **Teatro Lauro Rossi** z XVIII w.

Jednym z najbardziej charakterystycznych symboli Maceraty jest **Wieża Miejska** (Torre Civica) z niezwykłym zegarem planetarnym. Obecny mechanizm został odtworzony na wzór XVI-wiecznego oryginału i oprócz wskazywania godzin, pokazuje również położenie planet znanych w epoce renesansu. Każdego dnia,

o godz. 12:00 i 18:00, można obejrzeć krótki pokaz ruchomych figur Trzech Króli i anioła oddających pokłon Matce Boskiej. Wnętrze 64-metrowej wieży jest udostępniane do zwiedzania. Na jej szczycie prowadzą schody, a z tarasu widokowego rozciąga się imponująca panorama – od Gór Sybillińskich aż po Morze Adriatyckie.

Wieża Miejska z zegarem planetarnym

Piazza della Libertà

INNE WAŻNE ZABYTKI HISTORYCZNEGO CENTRUM

Przy odchodzącej z głównego placu Via Don Giovanni Minzoni stoi Palazzo Buonaccorsi – XVIII-wieczna rezydencja arystokratycznej rodziny Buonaccorsi. Mieści się w niej **kompleks muzealny** (Musei Civici di Palazzo Buonaccorsi) z galerią sztuki. W środku można zobaczyć dzieła m.in. Parmigianina i Carla Crivellego, w tym najcenniejszy eksponat pałacu – „Madonnę z Dzieciątkiem” Carla Crivellego z ok. 1470 r., oraz bogato zdobioną Galerię Eneidy (Galleria dell'Eneide), inspirowaną „Eneidą” Wergiliusza. W piwnicach działa **Muzeum Powozów** (Museo della Carrozza) z kolekcją XVIII-wiecznych karet, siodeł i uprzęży.

 Muzea w Maceracie: www.musei.macerata.it/rete-museale-di-macerata

Kilka kroków dalej, na Piazza San Vincenzo Maria Strambi, wznosi się **Katedra św. Juliana** (Cattedrale di San Giuliano) – najważniejsza świątynia Maceraty i siedziba biskupa. Jej wnętrze urządzone jest w stylu klasycystycznym. Zaraz obok stoi **Bazylika Matki Bożej Miłosiernej** (Basilica di Santa Maria della Misericordia), uznawana za jedną z najmniejszych we Włoszech, wzniesiona w VIII w. na miejscu XV-wiecznej kaplicy. Jej wnętrze jest bogato zdobione freskami, obrazami i sztukateriami.

Po przeciwległej stronie Piazza della Libertà zaczyna się **Corso della Repubblica** – jedna z najbardziej charakterystycznych ulic Maceraty. Znajduje się na niej interesujący **Kościół św. Filipa Neri** (Chiesa di San Filippo Neri) z XVII w. Na końcu ulicy, przy Piazza Vittorio Veneto, wznosi się barokowa fasada **Katedry św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty** (Cattedrale dei Santi Giovanni Battista ed Evangelista) z przełomu XVII i XVIII w. Tuż obok mieści się historyczna **biblioteka Mozzi Borgetti** (Biblioteca Mozzi-Borghetti), której zbiory liczą blisko 350 tys. dokumentów, rękopisów oraz cennych zbiorów muzycznych, teatralnych i fotograficznych.

Warto zajrzeć także do **Palazzo Ricci**, gdzie w eleganckich wnętrzach XVIII-wiecznego pałacu można podziwiać najbogatszą prywatną kolekcję włoskiej sztuki XX w. w Marche. Dodatkowym powodem do odwiedzin jest kaplica z dziełem „Opłakiwanie zmarłego Chrystusa” autorstwa Vittora Crivellego.

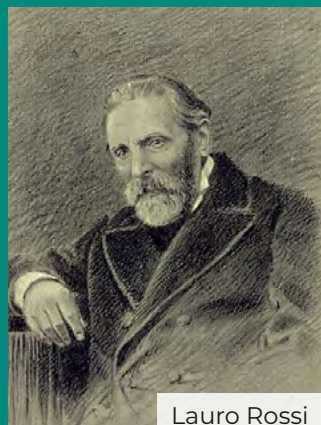
Corso della Repubblica

Galleria Eneidy w Palazzo Buonaccorsi

Matteo Ricci

Lauro Rossi

*źródła zdjęć na końcu przewodnika

Macerata jest rodzinnym miastem **Mattea Riccio** (1552–1610) – jezuita, matematyka i misjonarza, który jako jeden z pierwszych Europejczyków nawiązał bliskie relacje z Chinami i przyczynił się do popularyzacji kultury chińskiej na Zachodzie.

Z Maceraty pochodził również **Lauro Rossi** (1810–1885), kompozytor i dyrygent, którego imię nosi dziś główny teatr miejski.

Schodząc po schodach i opuszczając ściśle centrum, ale wciąż pozostając w obrębie murów miejskich, dotrzesz na klimatyczny **Piazza Mazzini**. U podnóża schodów stoi charakterystyczna rzeźba ślimaka autorstwa Sandra Piermariniego, artysty, który pochodził z Maceraty. To symbol włoskiej filozofii życia – niespiesznego tempa, umiejętności celebrowania codzienności i czerpania radości z prostych chwil.

SFERISTERIO

Najoryginalniejszym zabytkiem Maceraty jest **Sferisterio** – monumentalny teatr na otwartym powietrzu, przylegający do Piazza Mazzini, tuż obok bramy Porta Picena. Obiekt zaprojektował w 1823 r. architekt Ireneo Aleandri z inicjatywy zamożnych mieszkańców Maceraty. Początkowo służył jako arena do gry w *pallone col bracciale* – popularnego wówczas we Włoszech sportu drużynowego. Dziś Sferisterio znane jest przede wszystkim jako miejsce organizacji Macerata Opera Festival.

 Sferisterio:

www.sferisterio.it

Piazza Mazzini

Sferisterio

VICOLO CONSALVI

Nietypową atrakcją historycznego centrum Maceraty jest **Vicolo Consalvi** – krótka uliczka ozdobiona neonami, lustrami, roślinami i aforyzmami, powstała we współpracy miasta z Akademią Sztuk Pięknych. Zaułek łączy ulice Via Antonio Gramsci i Via Tommaso Lauri. W jego połowie znajduje się wejście do Muzeum Kina (Museo del Cinema).

Muzeum Kina:

www.museionline.info/musei/museo-del-cinema-di-macerata

VILLA FICANA

Jedną z mniej znanych atrakcji Maceraty jest **Villa Ficana** – zabytkowa dzielnica z domami wzniesionymi z *terra cruda*, czyli suszonej gliny zmieszanej ze słomą. Tego typu budownictwo było niegdyś powszechne na wiejskich terenach Marche. Ta część miasta powstała głównie w XIX w. jako dzielnica zamieszкана przez robotników i rodziny rolnicze pracujące poza murami miasta. Obecnie działa tu **ekomuzeum** (Ecomuseo delle case di terra).

Ekomuzeum:

www.ecomuseoficana.it

Mimo, że znajduje się poza ścisłym centrum, jednym z charakterystycznych zabytków Maceraty jest również Pomnik Poległych (Monumento ai Caduti), upamiętniający mieszkańców Maceraty, którzy stracili życie w walkach podczas wojen. Prowadzi do niego **Corso Cavour** – ważna ulica handlowa miasta.

W Maceracie popularnym daniem są **vincisgrassi** – regionalna odmiana lasagne przygotowywana z wielu warstw makaronu przekładanych bogatym sosem mięsnym, i zapiekana z dużą ilością parmezanu, który tworzy chrupiącą warstwę.

Camerino

WYDARZENIA

Festa del Torrone, 6 stycznia, święto tradycyjnego deseru bożonarodzeniowego *torrone*;

Corsa alla Spada e Palio, maj, historyczne święto miasta z paradą w strojach z epoki i rywalizacją między dzielnicami miasta.

Camerino to niewielkie miasto położone w górzystej części Marche, niedaleko granicy z Umbrią. Działa tu **jedna z najstarszych włoskich uczelni** – Università di Camerino, założona w 1336 r.

W 2016 r. miasto zostało poważnie zniszczone przez trzęsienie ziemi, jednak z roku na rok odzyskuje dawny wygląd. Mimo trwających prac remontowych wciąż warto tu przyjechać ze względu na bogatą historię i wyjątkowe położenie. Symbolem odbudowy Camerino stało się **nowoczesne centrum badawcze CHiP** (Chemistry Interdisciplinary Project), otwarte w 2021 r.

Spacer po centrum możesz zacząć od **Piazzale della Vittoria** i dalej przejść w stronę dawnej dzielnicy żydowskiej, Palazzo Ducale oraz punktu widokowego Belvedere di San Venanzio. W historycznym centrum wciąż stoją rusztowania, ale sporo uliczek jest już otwartych.

Corsa alla Spada w centrum Camerino | źródło: www.openlib.lets Marche.it

Po trzęsieniu ziemi część życia miasta przeniosła się do nowej przestrzeni **Sottocorte Village** w dzielnicy San Paolo, gdzie działają dziś sklepy, bary i restauracje.

W Camerino można odwiedzić piękny **Ogród Botaniczny**, założony w 1828 r. Warto zajrzeć również do szkoły muzycznej – **Accademia della Musica „Franco Corelli”**, którą odbudowano dzięki wsparciu fundacji tenora Andrei Bocellego.

W Camerino produkowana jest **Pasta di Camerino** – tradycyjny makaron jajeczny, dostępny w sprzedaży również poza regionem.

Z miasteczkiem kojarzony jest także włoski nugat **torrone**, tradycyjnie przygotowywany na Boże Narodzenie. To właśnie w Camerino w 2015 r. ustanowiono rekord Guinnessa na najdłuższe *torrone* świata. Miało ponad 700 m długości.

Torrone z Camerino | źródło: www.tipicita.it

Rocca Varano | źródło: www.openlib.lets Marche.it

Kilka kilometrów od Camerino znajduje się **średniowieczna twierdza Rocca Varano** z XIII–XIV w., która kontrolowała ważny szlak między Rzymem a Adriatykiem i stanowiła kluczowy element systemu obronnego ówczesnych władców Camerino.

WYDARZENIA

Festa di Sant'Esuperanzio, lipiec, święto patrona miasta;

Rievocazione Storica "Cingoli 1848", lipiec, historyczna inscenizacja czasów Risorgimento we Włoszech (XIX w.) z paradami, strojami z epoki i tradycyjnym balem.

Cingoli, nazywane „**Balkonem Marche**”, położone jest na wzgórzu (631 m n.p.m.), z którego rozciąga się panorama obejmująca Adriatyk, Monte Conero i Apeniny.

Centrum miasta to **Piazza Vittorio Emanuele** z charakterystyczną wieżą zegarową i ratuszem, w którym działa **Muzeum Archeologiczne** (Museo Archeologico Nazionale di Cingoli), prezentujące znaleziska z czasów prehistorycznych i rzymskich. Na placu wznosi się też **Katedra Wniebowzięcia NMP** (Cattedrale di Santa Maria Assunta), w której można zobaczyć słynny obraz Lorenza Lotta „Matka Boża Różańcowa”. Do ważnych świątyń miasta należy także barokowy **Kościół św. Filipa Nereusza** (Chiesa di San Filippo Neri). Niepozorona XIII-wieczna fasada kryje bogato zdobione wnętrza pełne fresków, ornamentów i złożonych dekoracji.

Muzeum Archeologiczne:

www.museoarcheologicocingoli.cultura.gov.it

Najbardziej znanym punktem widokowym Cingoli jest **Balcone delle Marche** – taras, z którego można podziwiać ogromną część regionu. W pogodne dni da się dostrzec stąd nawet wybrzeże Chorwacji.

Niedaleko miasta znajduje się **Jezioro Cingoli** (Lago di Cingoli lub Lago di Castreccioni) oraz Cristo delle Marche – charakterystyczna, 9-metrowa figura Chrystusa stojąca na pobliskim wzgórzu, do której prowadzą popularne trasy spacerowe.

Lorenzo Lotto | www.commons.wikimedia.org

Lorenzo Lotto (1480-1556) był jednym z najważniejszych włoskich malarzy renesansu. Choć pochodził z Wenecji, dużą część życia spędził w Marche, gdzie stworzył wiele swoich najszlachetniejszych dzieł. Pracował m.in. w Cingoli, Recanati, Mogliano, Monte San Giusto i Jesi. W regionie zachowało się do dziś wiele jego obrazów i fresków, dlatego Marche jest często nazywane „krajem Lorenza Lotta”.

Punkt widokowy Balcone delle Marche

W 2026 r. Cingoli zwyciężyło w telewizyjnym konkursie stacji Rai3 „Il Borgo dei Borghi”, zdobywając tytuł najpiękniejszego miasteczka Włoch.

Rzeźba Cristo delle Marche | źródło: www.openlib.lets Marche.it

Civitanova Marche

WYDARZENIA

Civitanova Danza, lipiec i sierpień, festiwal tańca;

Festa del Mare, sierpień, tradycyjne święto morza z koncertami, lokalnym jedzeniem i pokazem sztucznych ogni.

Civitanova Marche to jedno z najpopularniejszych nadmorskich miast Marche. Powstało w 1938 r. z połączenia dwóch odrębnych miejscowości: Porto Civitanova – portowej części położonej nad Adriatykiem – oraz Civitanova Alta, historycznego miasteczka na wzgórzu.

W ostatnich latach miasto dynamicznie się rozwija i szczególnie latem sporo się tu dzieje, przez co coraz częściej porównywane jest do Rimini, popularnego kurortu w Emilii-Romanii.

Civitanova Marche bywa nazywana „miastem tańca”. To stąd pochodziła rodzina Enrica Cecchettiiego – jednego z najwybitniejszych tancerzy i choreografów przełomu XIX i XX w. Jego imię nosi organizowany każdego lata festiwal Civitanova Danza, będący jednym z najważniejszych wydarzeń tanecznych we Włoszech.

Park miejski

Główny plac miasta to **Piazza XX Settembre**, a jego najbardziej charakterystycznym budynkiem jest Palazzo Sforza – Cesarini, pełniący dziś rolę ratusza. Jego budowę zlecił książę Lorenzo Sforza w 1862 r. Tuż obok mieści się mały **park miejski** (Giardini Sesto Bruscatini), gdzie można pospacerować i znaleźć ochłodę w ciepłe dni. Główna ulica handlowa Civitanovy to **Corso Umberto I**.

W centrum warto zajrzeć do **Borgo Marinaro**, nazywanego przez mieszkańców „Szanghajem”. Dawniej była to dzielnica rybacka z charakterystycznymi niski-

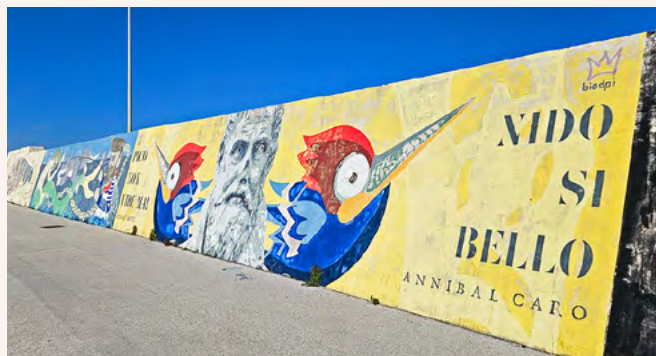

Promenada na południe od molo

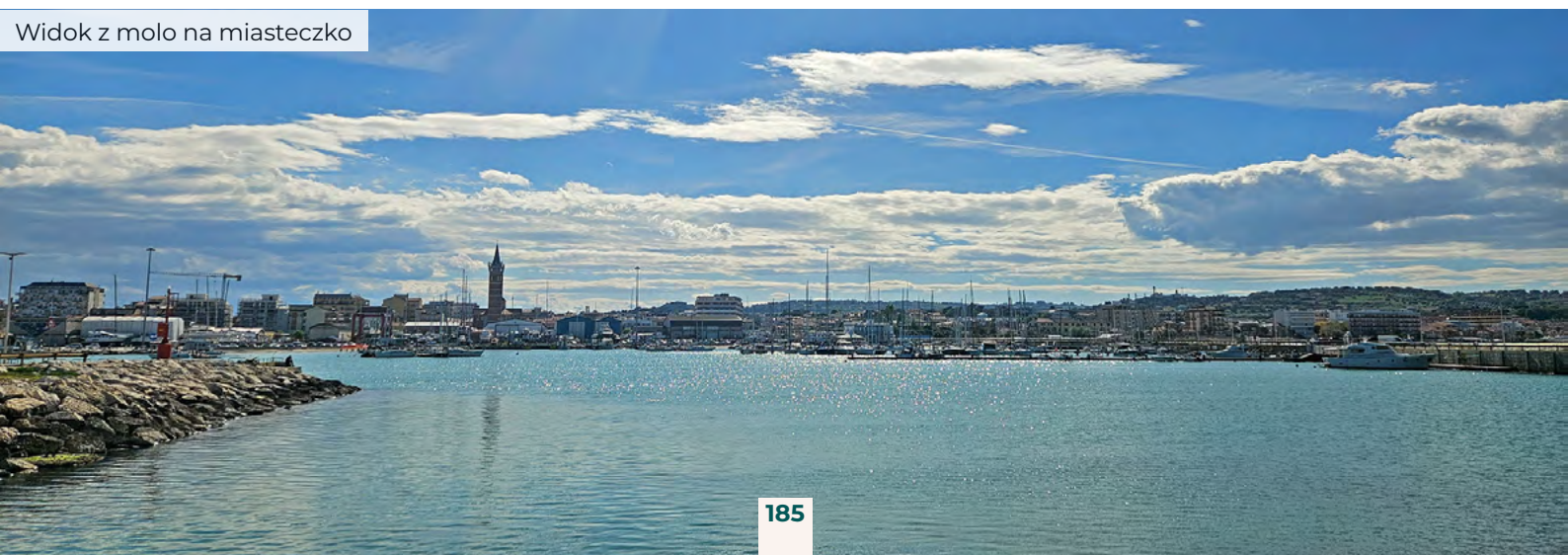
mi domkami, z których część odrestaurowano i przekształcono w klimatyczne obiekty B&B. Niedaleko wznosi się również charakterystyczny **Kościół Chrystusa Króla** (Chiesa di Cristo Re), a w jego pobliżu mieści się **Vecchia Pescheria** – dawny targ rybny, gdzie do dziś można kupić świeże ryby i lokalne produkty.

Dolne miasto na wybrzeżu „rozdziela” port i molo. Promenada po jego południowej stronie to Lungomare Sergio Piernanni, natomiast część północna pokrywa się z ulicą Viale Giacomo Matteotti. W przeciwieństwie do klasycznych portów w nadmorskich miastach, ten w Civitanovie jest pełen kolorów – począwszy od dwóch kolorowych latarni, aż po murale ciągnące się wzdłuż całego molo.

Portową część miasta zdobią murale, które wykonano w ramach projektu „Vedo a colori” (dosł. „Widzę w kolorach”). Projekt powstał w 2009 r. i ma za zadanie stworzenie na tym obszarze otwartej galerii street artu.

Widok z molo na miasteczko

Civitanova, choć znana przede wszystkim z nadmorskiego wybrzeża, ma również swoje drugie, bardziej historyczne oblicze – klimatyczną **Civitanova Alta** na wzgórzu. To średniowieczne miasteczko otoczone murami z czterema bramami wjazdowymi, wzniesionymi przez rodzinę Sforzów w XV w. Najbardziej rozpoznawalną jest **Porta Marina**, z rosnącym wewnątrz cyprysem.

Centrum Civitanova Alta stanowi **Piazza della Libertà** z Palazzo Ducale oraz Kościołem św. Pawła (Chiesa di San Paolo), odbudowanym w XVII w. W jego bryle zachowały się elementy gotyckie i średniowieczna dzwonnica.

Miasteczko jest miejscem urodzenia pisarza i poety Annibala Caro. Jego imię nosi tutejszy **teatr** (Teatro Annibal Caro), którego wejście zdobi misternie wykonany renesansowy portal z białego kamienia. Warto odwiedzić także **Pinakotekę Miejską** (Pinacoteca Civica “Marco Moretti”) oraz **dawną stację tramwajową** – przypomina ona o linii działającej w latach 1911–1955, która łączyła Civitanova Alta z nadmorską częścią miasta.

 Pinakoteka Miejska „Marco Moretti”: www.pinacotecamoretti.it

Ciekawostką jest **Via dei Sediari** – jedyna we Włoszech ulica nazwana na cześć rzemieślników zajmujących się wyrobem i wyplataniem drewnianych krzeseł. Jej charakterystycznym elementem są kolorowe drewniane krzesła ustawione wzdłuż uliczki.